

4. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (Дата звернення: 31.03.2026)

5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (Дата звернення: 31.03.2026)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-11>

NATIONAL LEGISLATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Zaiats N. V.

*Doctor of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of Theory,
History and Philosophy of Law
National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine*

Заяць Н. В.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії, історії
та філософії права
Національна академія
внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Оголошення Європейською радою у грудні 2023 року початку переговорів про вступ до Європейського Союзу поставили перед Україною низку надзвичайно складних завдань, які стосуються великою мірою гармонізації та реформування національного законодавства відповідно до вимог ЄС, на шляху вирішення яких нас очікують як виклики так і загрози. Перш за все необхідно пам'ятати, що країна активно вдосконалює національне законодавство, впроваджує проєвропейські реформи в різних сферах та поглиблює секторальне співробітництво з Брюсселем в умовах війни, що є безпрецедентним в історії Євросоюзу. Водночас, очевидним є те, що рух до євроспільноти уповільнюється не тільки через широкомасштабну агресію росії проти України, але й також через внутрішні проблеми, оскільки євроінтеграційний період розвитку правової системи характеризується певним дисбалансом суспільних процесів та діяльністю владних органів.

16 січня 2025 р. Єврокомісія передала Європейській раді перший скринінговий звіт за результатами аналізу українського законодавства

щодо першого кластера, а саме де перебуває країна-кандидат на вступ з точки зору рівня відповідності чинного законодавства України нормам ЄС по кожній сфері фундаментального кластеру. Слід зазначити, що імплементація до національного законодавства європейських норм, передбачає сприйняття також і міжнародних стандартів, які також використовуються Європейським Союзом, що дало поштовх до ратифікації європейських цінностей та наближення до загальносвітових стандартів, перш за все це стосується функціонування судової влади, реформи публічної адміністрації, функціонування інститутів громадянського суспільства, фундаментальних прав і свобод. Війна де-факто й де-юре унеможливило проведення виборів, запроваджений вимушений тимчасовий відступ від деяких міжнародних зобов'язань у сфері демократії, спостерігається централізація системи державного управління тощо.

Отже, зміцнення демократичних засад у суспільному житті, сталість демократичних інституцій, верховенство права є значимою та актуальною проблематикою під час воєнного стану. Невипадково експерти насамперед відзначають комплексну главу «судова влада та основоположні права», яка передбачає проєвропейську трансформацію системи судової влади, боротьбу з корупцією, імплементацію у національну правову систему низку конвенцій, протоколів, хартії та декларацій ЄС у сфері захисту демократії та різноманітних прав людини тощо. Рівень складності цієї глави за п'ятибальною шкалою фахівці оцінюють у 4 бала [1].

Насправді, навіть «приведення у відповідність до міжнародних стандартів», що в нашій країні останнім часом зводиться до надто швидкого ухвалення законів у так званому «турборежимі», тобто масове ухвалення законів за скороченою процедурою, не гарантує їхньої якості, Європейський Союз цікавить імплементація законодавства, спроможність інституцій виконати акт, правильність виконання закону, тощо, тобто як та чи інша норма діє фактично. Щоб адаптація законодавства до стандартів ЄС була ефективною, потрібно більше часу на продуману підготовку законопроектів, а також зміну підходів і мислення самих законотворців – процес, який наразі просувається повільно. Важливо також, щоб гармонізовані з правом ЄС закони не лише приймалися, а й реально працювали на практиці. В Україні, де досі відчуваються наслідки правового нігілізму – тобто звички не дотримуватися законів, – саме виконання нових норм може стати найскладнішим етапом і потребуватиме додаткових зусиль з боку державних інституцій.

Попри очевидні позитивні риси наближення законодавства України до спільних для всіх європейських цінностей воно приховує в собі й

певні ризики. У цьому процесі національні закони втрачають деякі особливості, пов'язані з притаманними йому лінгвістичними правилами, правовим захистом національної культури, мови, традицій та інших національних цінностей, оскільки не можуть суперечити європейським стандартам у підходах до нормативного регулювання цих питань. Натомість стають більш схожими на загальноєвропейську модель, що допомагає уникати подвійних стандартів і забезпечує прозоре застосування законів в основних сферах суспільного життя. Це ставить перед правознавцями, зокрема конституціоналістами, низку складних питань, що потребують поглибленого світоглядно-методологічного осмислення. Слід звернути увагу на послідовну позицію українського науковця Козюбри М.І, який зазначає наступне: «Гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу в цілому не означає повної уніфікації з законами інших країн. Важливо зберегти елементи національної ідентичності – норми, що захищають українську культуру, мову, традиції та інші важливі цінності, які відображають особливості українського державотворення. Водночас ці норми не повинні суперечити базовим європейським стандартам, що гарантують права і свободи громадян, забезпечують роботу ринку та ефективний контроль з боку держави» [2, с. 28].

І справді, надмірне зосередження уваги на історичних традиціях та національних звичаях, спроможне призвести до маргіналізації національної правової системи, а зрештою – до ізоляціонізму в сучасному глобалізованому та інтегрованому світі. Особливості національного права, знаходять свій прояв не так у законодавстві, за всієї його важливості як джерела права та орієнтира для ухвалення правових рішень, як у правозастосовній, передусім судовій, практиці. Адже законодавство, як зазначав один із найвидатніших філософів права післявоєнної Німеччини Артур Кауфман, абстрактне, воно стандартизує, та схематизує.

Інтенсивне співробітництво національної та європейської системи права спричинило нову хвилю суттєвого оновлення усієї системи законодавства України, яке постійно триває. Цьому є пояснення. По-перше, адаптація законодавства України до ЄС – це одна з копенгагенських умов інтеграції і, по-друге, – один із інструментів, який її забезпечує. Сучасне українське середовище, крізь призму якого «пропускаються» надбання ЄС у галузі законодавства та інші європейські правові цінності – принципи, інститути, джерела права, юридичні процедури тощо, доволі неоднорідне й суперечливе, що не може не відбиватися на особливостях українського права. З одного боку, у ньому знаходять усе потужніший прояв (особливо під час війни) сформовані впродовж усієї попередньої історії українського народу такі

його риси, як волелюбність, споконвічне прагнення до свободи, патріотизм, готовність до самопожертви заради захисту своєї гідності й державної незалежності. З іншого боку, в українському середовищі продовжує відчуватися слабкість ліберальної традиції, із якою, як зазначено вище, нерозривно пов'язані основні правові здобутки й цінності євроатлантичної цивілізації. знеособлює реальність, а тому не спроможне передбачити всі особливості конкретних ситуацій.

Література:

1.Скринінговий звіт першого кластера «Основи»: що варто про це знати? Центр політико-правових реформ <http://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449>

2. Козюбра М. І. Виклики, які постають перед Україною на шляху вступу до Європейського Союзу: конституційно-правові аспекти. Політико-правові наслідки вступу України до Європейського Союзу та НАТО / red.Krzysztof Eckhardt, Petro Stetsyuk ; WSPiA Rzeszowska Szkoła Wyższa. -Rzeszów : [Bonus Liber], 2024. – S. 15-38. – (Monografie; nr 46)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-12>

PECULIARITIES OF PROOF IN THE FIELD OF JUDICIAL PROTECTION OF VIOLATED RIGHTS AND LEGITIMATE INTERESTS OF PARTICIPANTS IN LAND LEGAL RELATIONS IN CIVIL PROCEEDINGS OF UKRAINE

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ У СФЕРІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Zorik M. V.

*Judge of the Kopyakivskyi District
Court of Sumy
Sumy, Ukraine*

Зорік М. В.

*суддя Ковпаківського районного суду
м. Суми
м. Суми, Україна*

Судова влада є унікальним явищем, яке виникло на природній основі буття людей і з цих підстав вона обов'язково повинна була виникнути в кожному суспільстві. Вона не схожа ні за своєю природою, ні за своєю